

2018-01-30

Tekniska nämnden

Dnr Ten 2015/787

Norra Igelbäckens naturreservat i Järfälla kommun

Förslag till beslut

Bygg och miljöförvaltningens förslag till tekniska nämnden, kommunstyrelse och kommunfullmäktige

1. Förslag för bildande av Norra Igelbäckens naturreservat med tillhörande bilagor och skötselplan godkänns.
2. Förslag för bildande av Norra Igelbäckens naturreservat med tillhörande bilagor och skötselplan översänds till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige för antagande, i enlighet med 7 kap 4-8§ miljöbalken samt kungörelse i enlighet med 27 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.
3. Kommunfullmäktige föreslås ge miljö- och bygglovsnämnden delegation att vid behov revidera skötselplan för områden skyddade enligt miljöbalken 7 kap genom kommunalt beslut.

Ärendet i korthet

Kommunstyrelsen beslutade 2015-12-14 att ge tekniska nämnden i uppdrag att inleda bildningsprocessen av naturreservat vid Igelbäcken.

Bygg- och miljöförvaltningen har i enlighet med uppdraget utarbetat ett förslag till beslut om bildande av Norra Igelbäckens naturreservat med tillhörande skötselplan.

Förslaget har efter beslut i tekniska nämnden 20170921 remitterats på samråd för yttrande under perioden 20171002-20171110 till alla markägare, innehavare av särskild rätt, berörda statliga, regionala och kommunala instanser samt föreningar. Särskilt samrådsmöte har hållits med länsstyrelsen. Efter samråd har förslaget bearbetas utifrån inkomna synpunkter.

Det reviderade förslaget ska godkännas i tekniska nämnden för att sedan överlämnas till kommunstyrelse och kommunfullmäktige för beslut om antagande.

Enligt beslutet för Norra Igelbäckens naturreservat förordnas miljö- och bygglovsnämnden som tillsynsmyndighet för reservatet. Beslutsmyndigheten bör löpande se över skötselplanernas aktualitet och revidera vid behov. För att möjliggöra att besluträtt över detta hamnar hos tillsynsmyndigheten behöver kommunfullmäktige ge miljö- och bygglovsnämnden delegation att vid behov revidera skötselplan för områden skyddade enligt miljöbalken 7 kap genom

kommunalt beslut.

Handlingar

1. Bygg- och miljöförvaltningens tjänsteskrivelse 2018-01-30
2. Beslut – Bildande av Norra Igelbäckens naturreservat, 2018-01-30
3. Bilaga 1 - Beslutskarta, 2018-01-30
4. Bilaga 2 - Översiktskarta, 2018-01-30
5. Bilaga 3 - Skötselplan Norra Igelbäckens naturreservat, 2018-01-30
6. Bilaga 4 - Skötselområdeskarta, 2018-01-30
7. Bilaga 5 - Friluftsanläggningskarta, 2018-01-30
8. Bilaga 6 - Zonkarta, 2018-01-30
9. Bilaga 7 – Zonkarta för möjligt fördröjningsmagasin för dagvatten under rullbanan, 2018-01-30.
10. Uppföljningsplan för Norra Igelbäckens naturreservat, 2018-01-30
11. Sammanställning remissrunda Norra Igelbäckens naturreservat, 2018-01-30
12. Ekonomisk kostnadskalkyl, 2017-08-25

Bakgrund

Vattendraget Igelbäcken är 10,5 kilometer lång och förbinder Säbysjön med havsviken Edsviken, där bäcken mynnar. Den är en av länets fiskartrikaste vattendrag och är också en mycket viktig spridningskorridor för växt- och djurliv i Järvakilen.

I Järfälla är den övre delen (1,4 kilometer) av Igelbäcken skyddad inom Västra Järvafältets naturreservat. Den södra delen inom Järfälla (0,9 kilometer) utgör den återstående sträcka, av Igelbäcken, som idag inte är skyddad i Järfälla. Nedströms Järfälla har Solna, Sundbyberg och Stockholm skyddat Igelbäcken genom att inrätta naturreservat respektive kulturresevat.

I början av 2003 gav dåvarande stadsbyggnadsnämnden miljö- och stadbyggnadskontoret i uppdrag att ta fram ett förslag till bildande av Igelbäckens naturreservat i Järfälla. Ett förslag togs fram och var ute på remiss under 2004. Uppdraget avstannade innan beslut till inrättande togs upp i kommunstyrelsen.

Alla länder i EU arbetar sedan år 2000 med en gemensam vattenpolitik, som styrs av ramdirektivet för vatten. I enlighet med direktivet beslutas statusklassning och miljö kvalitetsnormer för vattenförekomster. Igelbäcken är sedan december 2016 en utpekad vattenförekomst, och i samband med detta beslutades även miljö kvalitetsnormen för Igelbäcken. Den ekologiska statusen i Igelbäcken är idag god, vilket är ovanligt för ett vattendrag i de urbana delarna av länet. När den ekologiska statusen är god får miljö kvaliteten inte försämrast.

Planering av Barkarbystaden gick i och med Stockholmsöverenskommelsen 2013, in i ett nytt skede. Arbetet med bildande av naturreservat runt Igelbäcken återupptogs i under januari 2016 efter KS-beslut 2015-12-14 att ge tekniska nämnden i uppdrag att inleda bildningsprocessen av naturreservat vid Igelbäcken. Uppdraget angav att ”Avgränsning av naturreservatet och reservatsföreskrifterna ska utformas på ett sådant sätt; att Igelbäckens behov av rent vatten säkras, att Barkarbystadens behov av dagvattenhantering säkras, och så att rekreationsmöjligheter mellan Barkarbystaden

och Igelbäcken uppmuntras och tillåts utvecklas.” Arbetet har bedrivits i projektform med en förvaltningsövergripande styrgrupp.

Under 2016 hölls förvaltningsövergripande tjänstemannaworkshops som resulterade i ett program och en målbild för naturreservatet som uppfyller ovan uppdrag. ”Program för ett bostadsnära naturreservat i hjärtat av Järva” beskriver de aktuella förutsättningarna, workshopresultaten och ger en målbild för olika önskade kvalitéer i området.

Utifrån ovan nämnda program och genom avstämning med förvaltning för utbyggd tunnelbana (FUT) och Barkarbystadens systemhandlingsarbete har ett förslag tagits fram avseende beslut för bildande av Norra Igelbäckens naturreservat med tillhörande skötselplan.

Syftet med Norra Igelbäckens naturreservat är att säkra de värdefulla livsmiljöerna i och omkring Igelbäcken, samt att de växt- och djursamhällen som är karakteristiska för dessa livsmiljöer ska ha gynnsamt tillstånd. Syftet är också att återställa och nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter. Syftet är vidare att skydda Igelbäckens flöden och goda vattenkvalitet. Syftet med Norra Igelbäckens naturreservat är också att tillgodose behovet av tätortsnära områden för friluftslivet. Naturreservatet syftar vidare till att säkra en viktig del i ett utpekade svagt ekologiskt samband i den gröna kil som området är en del av.

Förslaget har efter beslut i tekniska nämnden 20170921 under perioden 20171002-20171110 remitterats på samråd för yttrande till alla markägare, innehavare av särskild rätt, berörda statliga, regionala och kommunala instanser samt föreningar. Särskilt samrådsmöte har hållits med länsstyrelsen. Drygt 25 yttranden inkom över förslaget till naturreservat. Remissinstanserna var alla positiva till att ett naturreservat inrättas men framförde också olika synpunkter på förslaget. Efter samråd har förslaget bearbetas utifrån inkomna synpunkter. I dokumentet ”Sammanställning remissvar Norra Igelbäckens naturreservat 2018-01-30” redovisas inkomna synpunkter och bygg- och miljöförvaltningens bedömning och avvägning av dessa.

Förändringarna bestod i huvudsak av redaktionella förändringar för att ytterligare förtydliga beslut och skötselplan. En mindre gränsjustering (-312m²) gjordes i skötselområde 4a mot Norrviksvägen, för framtida anpassning av bilväg och ledningsdragningar.

Syftestexten renodlades genom att lyfta över åtgärder till efterföljande stycke hur syftet ska uppnås. Åtgärder har ytterligare strukturerats och förtydligats. Föreskrifter under A som efter samråd med länsstyrelsen ansetts överflödiga, tex remissförslagets A5, A11, A12, A13, har utgått. Föreskrifter under B3-B5 samt B7 har förtydligats genom komplettering av fler åtgärder som förekommer i skötselplanen. Föreskrifter under C som efter samråd med länsstyrelsen ansetts överflödiga, tex remissförslagets C14 och C16, har utgått. Övriga C-föreskrifter har förtydligats språkligt och enhetligt. Samtliga undantag från föreskrifterna A-C har också förtydligats genom att placeras under en egen rubrik D. Undantag har också kompletterats för att möjliggöra åtgärder som bidrar till att stärka den gröna kilens ekologiska funktioner samt möjliggöra transporter för samordning av masshantering i anläggning av tunnelbana, Förbifart Stockholm och Barkarbystaden samt för att inte utgöra hinder för Förbifart Stockholm. Zonerna B och C i bilaga 6 har justerats för att tillgodose FUT:s behov för byggande av tunnelbanan. Vidare har ett förtydligande stycke om Planer och

förordnanden lagts till samt förtydligande text tillfogats under stycket Upplysningar om annan gällande lagstiftning och bestämmelser avseende naturmiljö och fornlämningar samt om hur överklagande går till. I skötselplanen har redaktionella förtydliganden gjorts.

Det reviderade förslaget ska godkännas i tekniska nämnden för att sedan överlämnas till kommunstyrelse och kommunfullmäktige för beslut om antagande i enlighet med 7 kap 4-8§ miljöbalken samt kungörelse i enlighet med 27 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Analys

Igelbäcken behöver en naturlig omgivning, till skillnad mot bebyggd och hårdgjord mark, för att vattenkvalitet inte ska försämrats och för att de värdefulla livsmiljöerna i och omkring Igelbäcken ska bibehållas. Genom att bl.a. ta bort kulverten och arbeta med breddningar/översilningsytor och avslätningar/höljor av bäcken samt vegetation/träd i strandzonen skapas mer variationsrika miljöer runt Igelbäcken, där vatten kan fördröjas och renas. Genom att öka variation med olika småbiotoper i bäcken kommer också biologisk mångfald i bäcken att kunna öka. Reservatsförslaget möjliggör framtida restaurerings- och skötselåtgärder så att den biologiska mångfalden värnas.

Eftersom Igelbäcken tidvis har ett lågt vattenflöde är det viktigt att såväl vattenkvantitet som vattenkvalitet i bäcken inte påverkas negativt. Det ställer krav på att tillrinnande vatten inte omotiverat leds bort och att det är så rent att miljö kvalitetsnormen för Igelbäcken inte riskerar att försämrats. Hanteringen av dagvatten från Barkarbystaden blir därför av största vikt för Igelbäcken. I systemhandling för Barkarbystaden har det tagits fram en dagvattenlösning som renar och fördröjer det tillrinnande vattnet i gränssnittet mellan bebyggelsen och naturreservatet. Avgränsningen av naturreservatet har utformats så att Barkarbystadens rening av dagvatten placeras utanför naturreservatet. En zonindelning inne i reservatet kopplat till reservatsföreskrifterna har också införts i beslutet, för att ytterligare möjliggöra bygget för dagvattenhanteringen, den gröna kajen och bygget av tunnelbanan.

För boende i närområdet kommer naturreservatet att kunna bli ett värdefullt område för rörligt friluftsliv och möten. Förslaget möjliggör anläggning och utveckling av olika stråk, leder och målpunkter som kan skapa tillgänglighet och bidra till rekreationsmöjligheter och till en tydligare kanalisering av områdets nyttjande. Naturreservatet ska samordnas som en del av det större sammanhängande natur- och kulturmiljöområde som utgörs av övriga reservat på Järvafältet.

Överväganden

Järfälla kommun äger all mark som kommer att ingå i naturreservatet. Norra Igelbäckens naturreservat kommer omfatta 44 ha mark i sydöstra delen av Järfälla. Beslutet är förenligt med kommunens översiktsplan ”Järfälla – nu till 2030” och miljöplan 2016-2024. I översiktsplanen utpekats området som ekologiskt landskapssamband som är prioriterat att bevara och/eller förstärka som spridningskorridor mellan större grönområden. Förslaget bidrar till kommunens inriktningsmål i miljöplanen, som anger att; ”Den biologiska mångfalden ska bevaras, nyttjas och utvecklas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida

generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas.”

Förslaget bidrar även med 44 ha till kommunens effektmål i miljöplanen att ”Den sammanlagda arealen skyddad natur i Järfälla kommun ska öka från 2016 med minst 75 hektar innan år 2025”.

Områdes läge invid Barkarbystaden och dess öppenhet och natur gör det mycket värdefullt för det tätortsnära rörliga friluftslivet. Igelbäcken som rinner genom området är artrik och hyser bla den skyddsvärda grönlungen längre nedströms. Området är viktigt för att säkra ekologiska och rekreativa funktioner i Järvakilen, som är regionens mest centralt belägna gröna kil med en ovärderlig funktion som tätortsnära natur och ekologisk spridningskorridor.

Samtidigt pågår stora stadsbyggnadsprojekt, som Barkarbystaden, tunnelbaneutbyggnaden och Förbifart Stockholm, som också påverkar hur avgränsning och föreskrifter har utformats i förslaget.

Givet ovan skäl och förutsättningar och med beaktande av miljöbalkens försiktighetsprincip (2 Kap 3 §) har förslag till beslut för Norra Igelbäckens naturreservat dragit reservatsgränsen ca 180 m väster om Igelbäcken och i enlighet med kommungränsen i den östra och södra delen. Den befintliga bilvägen Norrviksvägen har inte tagits med i reservatsområdet för att undvika omotiverad tillståndshantering och oklar kostnadsfördelning och eftersom den inte har någon funktion som bidrar till att uppfylla naturreservatets syfte. Reservatet utgör en viktig pusselbit för att skapa ett skydd utefter hela Igelbäckens lopp.

Markområdet invid Hägerstalund

I kommunens sydöstligaste del mot Hägerstalund, inom det gamla flygfältsområdet, finns ett område med byggnader som flygfältverksamheter nyttjat. Kommunen är förutom markägare av området som kommer hamna inom Norra Igelbäckens naturreservat (skötselområde 7 i skötselplan), även markägare av den angränsande delen (Akalla 5:2) som ligger inom Igelbäckens kulturresevat i Stockholms stad.

Karta visar Järfälla kommuns markinnehav (Akalla 5:2, blåstreckat) inom Stockholms stad.

I skötselplanen är föreslagen målbild för skötselområdet 7 i Norra Igelbäckens naturreservat att området på sikt ska utvecklas som besöksmål och kunna nyttjas till en mängd olika aktiviteter som har bäring på naturreservatets skötsel, tätortsnära rekreation och naturpedagogik, t.ex. visningsgård. I arbetet med att närmare precisera utveckling i skötselområde 7 föreslås att ett helhetgrepp tas genom att samtidigt undersöka hur kommunens markinnehav i Stockholms stad kan utvecklas.

Barnkonsekvensanalys

Beslutet och skötselplanen för naturreservatet ger förutsättningar för utveckling av flera olika friluftslivsanläggningar som kommer kunna bidra med mervärden för barns vistelse i området.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Förslaget till naturreservatet är på ca 44 ha och Järfälla kommun äger all mark som kommer att ingå.

En kostnadsuppskattning för drift och för investeringsåtgärder redovisas i handling – Ekonomisk kalkyl.

Med inrättandet av naturreservatet följer kostnader för inmätning, utmärkning, information. Dessa poster åligger bygg- och miljöförvaltningen och beräknas uppgå till ca 200 tkr. Budget för detta har erhållits i investeringsbudget 2018-2019.

I skötselplanen skapas möjlighet för ett flertal olika åtgärder som kommer bidra till att syftet med reservatet uppfylls och att målbilden för reservatet kan uppnås. Dessa åtgärder utgörs dels av driftåtgärder och dels av olika restaurerings- och anläggningsåtgärder. De större restaureringsåtgärderna, som till exempel öppnande av kulvert och borttagande av delar av rullbana, påbörjas lämpligen först efter att arbetet med tunnelbanebygget avslutats och då byggnation av Barkarbystadens angränsande delar påbörjats. Uppskattad kostnad för investeringsåtgärder är på ca 35 miljoner kr. Åtgärder för att riva byggnader samt utveckla området invid Hägerstalund till tex visningsjordbruk är inte kostnadsberäknat i den ekonomiska kostnads kalkylen.

Kostnaderna för större restaurerings- och istandsättningsåtgärder kommer således att falla ut först när kommunen beslutar att påbörja respektive åtgärd. I skötselplanen finns en sammanfattande tabell med prioritering av planerade åtgärder. Budget kommer i samband med detta att äskas i ordinarie beredning i kommande års budgetprocess för investeringsprojekt.

Kostnadsuppskattning för driften enligt skötselplanen uppgår initialt till ca 150 000 kr per år för Norra Igelbäcken. Driftkostnaden belastar tekniska nämndens budget och medel för ökad driftkostnad på 150 000kr har erhållits från och med 2018. Utöver detta tillkommer bygg- och miljöförvaltningens tillsyn om ca 50 000 kr/år vilket belastar miljö- och bygglovsnämnden budget. Medel för detta behöver äskas i kommande års budgetprocess, så kommande års ökade kostnader beaktas.

Kostnaden för drift kommer att öka i takt med att olika restaurerings- och anläggningsåtgärder istandsätts och besöksstrycket på reservatet ökar. Efter att

tunnelbaneutbyggnaden är klar och flertalet anläggningsåtgärder kunnat utföras beräknas driftkostnaden hamna på ca 500 000 kr per år.
Tekniska nämnden, kommunstyrelse och kommunfullmäktige behöver beakta kommande års utökade driftkostnader i arbete med kommande års budgetprocesser.

Slutsatser

Avgränsningen av naturreservatet och reservatsföreskrifterna har utformats så att de möjliggör att Igelbäckens behov av rent vatten säkras.

Avgränsningen av naturreservatet och reservatsföreskrifterna har utformats så att de möjliggör att Barkarbystadens behov av dagvatten säkras.

Avgränsningen av naturreservatet och reservatsföreskrifterna har utformats så att de möjliggör att rekreativsmöjligheter mellan Barkarbystaden och Igelbäcken uppmuntras och tillåts utvecklas.

Bygg- och miljöförvaltningen föreslår att det reviderade förslaget för bildande av Norra Igelbäckens naturreservat med tillhörande bilagor och skötselplan översänds till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige för antagande, i enlighet med 7 kap 4-8§ miljöbalken samt kungörelse i enlighet med 27 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Johan Bergman
Bygg- och miljödirektör

Hans Enelius
Chef park- och gata

Beslutet ska skickas till

Kommunstyrelsen och kommunfullmäktige
Miljö-och bygglovsnämnden